

Østbanehallen og Universitetet i ny og hvit drakt

Et stilskifte foregår langs Norges fremste paradegate.

Østbanehallen, der Karl Johans gate starter, fremstår fullt rehabilitert som en hvitaktig, klassisk bygning. I den andre enden, før Slottsbakken, er Universitetet i ferd med å bli pusset opp - også i hvit, klassisk drakt.

Tilbakeføring er ledeordet for begge prosjekter.

Egen ekspertgruppe

Den fredete Østbanehallen skulle fremstå som den opprinnelige, inkludert tilbakeføring til original farge. For å finne frem til de historiske og gode tekniske løsningene på en gammel bygning som skal fungere i den moderne verden, ble det opprettet en egen ekspertgruppe. Gruppen bestod av Riksantikvaren, fasadeentreprenør Alliero AS og konsulentfirmaet Høyer Finseth AS. Fargevalget var et eget tema.

– Et team har jobbet med fargeprosessen. Det er gjort analyser og laget fargetrappet for å finne frem til slik det opprinnelig var. Vi har bilder fra 1800-tallet som viser at Østbanehallen var lys. Det var en europeisk trend at spesielt storslåtte bygninger skulle være hvite, om enn ikke en ren hvitfarge, forteller daglig leder Ole Chr. Kirkestuen i Alliero AS.

Gult av forurensinger

– På grunn av økende forurensing endret de opprinnelig lyse fasadene farge. Det hvitaktige fikk mer og mer et slør av forurensing som gjorde at de nesten ble oppfattet som gulaktig. Derfor ble Østbanehallen en gang videreført med gul maling.

Før dagens fargeskifte til hvit måtte Østbanehallen gjennom en omfattende rehabilitering.

Sluttresultatet er som kjent helt avhengig av at grunnarbeidet blir gjort skikkelig, og Alliero opplevde som andre aktører et stort tidspress. Alle arbeider startet i februar 2011 og var ferdigstilt i mars 2012.

Tilbakeføring

På det meste har Alliero hatt 70 fast ansatte håndverkere i prosjektet i forskjellige fag.

I den krevende prosessen ble alle malingoverflater fjernet. Deretter kunne de gjøre vurderinger av underliggende puss og materialsammensettinger. Puss ble nedbanket og fjernet før man kunne undersøke selve underlaget – teglkonstruksjonen. Det førte til at mellom 25.000 og 30.000 teglsteiner er skiftet. Enkelte steder er det murt nytt over hele felter. Deretter er det murt opp med forskjellige kalkprodukter i oppbyggingen. Og – som finish – overmalt med silikatmaling (Keim).

– Vi er veldig godt kjent med slike typer bygg. Vi har gjennomført store prosjekter som har mange paralleller når det gjelder blant annet materialbruk – hvor alt skal tilbake til historisk opprinnelse, sier Kirkestuen.

Fem universitetsbygninger

Paradegaten Karl Johan som begynner utenfor Østbanehallen, ender på slottsplassen ved Det kongelige slott. Like nedenfor slottsbakken på Karl Johans gate ligger de fem sentrumsbygningene som utgjør Universitetet i Oslo (UiO). Hele komplekset regnes som en del av Norges statsdannelse og utgjøres av den dominerende Domus Media i midten, Domus Bibliotheca og Domus Academica på hver side, og de bakenforliggende bygningene i parken med de gamle navn Professorboligen og Gymnastikkbygningen. Sistnevnte er nå kafé og kontorer for studentene.

Riksantikvaren vil tilbakeføre

De fleste av oss kjenner bygningene på Karl Johan som gule, men de ble faktisk malt gule først tidlig på 1960-tallet. Den samme gulfargen gikk igjen også på Østbanehallen og Slottet. Opprinnelig var bygningene pusset med kalkpuss og malt med kalkmaling i en hvitaktig farge.

Bygningene ble fredet av Riksantikvaren i 2001. Nå tilbakeføres fasader, dører og vinduer og tak til opprinnelig stil – etter tidligere rehabilitering innvendig. Samtidig skal bygningsmassen oppgraderes til moderne og funksjonelle undervisnings- og kontorbygg. Endelig slutføring er satt til september/oktober 2013.

At den akademiske høyborg igjen blir hvitaktig er først og fremst etter råd og anbefaling fra Riksantikvaren. Eller i klartekst: ”Det er et viktig prinsipp å tilbakeføre bygninger til den overflate og farge slik arkitekten planla prosjektet.”

Her er det snakk om å finne løsninger som alle kan akseptere. Det har vært et tett samarbeid mellom UiO, konsulentselskap og Statsbygg.

Tegl og kalk

Fasadearbeidet er delt mellom to aktører – Malercompagniet Oslo AS rehabiliterer Domus Bibliotheca og Domus Academica, mens Thorendahl AS er utførende på Domus Media. De vant begge den offentlige anbudskonkurransen i regi av Statsbygg. Rådgivende ingeniører har laget selve beskrivelsen.

– De la premissene for oss, og grunnlaget er at det skal tilbakeføres til original stand. Det har ikke vært så vanskelig å finne ”original stand”. Det ble brukt teglstein, kalkmørtel, kalkmaling og linoljemaling på

vinduer og dører, forteller Tom Rindal, malermester og prosjektleder i Malercompagniet Oslo.

Ikke så vanskelig kanskje, men en uvanlig stor oppgave som ikke passer for tradisjonelle malermestere. De som utfører slike oppdrag betegner seg nå også som fasadeentreprenører.

– Det er en uvanlig utfordring fordi all puss blir hugget ned – opptil 7-8 cm. Kalkmaling er egentlig kalk iblandet pigmenter, hvor bruken igjen nå er på full fart inn igjen på historiske bygninger. Kalkmaling er ekstrem diffusjonsåpen og håndterer fukt og nedbør på en veldig god måte. Den forankrer seg til underlaget, altså kalkpussen, fordi de er i harmoni.

– Det er ingenting i veien med silikatmaling som alternativ; den harmonerer også med underlaget på en riktig måte. Men det er det historiske perspektivet som her er avgjørende. Kalkmalingen er også den som har korteste anbefalte vedlikeholdsintervaller – fra fem til syv år.

ØSTBANEHALLEN

Utbygger: Rom Eiendom AS

Entreprenør: NCC Construction Norge

Entreprenør fasader/malermester: Alliero AS, Oslo

Arkitekt: Ajas Mellbye arkitekter, Oslo + Lars Helling arkitekter, Oslo (hotell)

UNIVERSITETET I OSLO, SENTRUMSBYGNINGENE

Oppdragsgiver: Kunnskapsdepartementet

Byggherre: Statsbygg

Entreprenør fasader/malermestere: Malercompagniet Oslo AS og Thorendahl AS, Oslo

Arkitekt: Erik Møller Arkitekter, København + C. F. Møller Norge AS, Oslo